De
Hollandsche
Molen

Bij biologisch korenmolenaar Cees Notenboom staat authenticiteit voorop

‘De molen gebruiken waarvoor die is bedoeld en niet misbruiken’

MOLENICONEN

TEKST ED VAN GERVEN
BEELD COLLECTIE CEES NOTENBOOM

Hij hecht veel aan authenticiteit, is eigenzinnig en gedreven en heeft over het hele land naam gemaakt als biologische molenaar. Het gaat hier om Cees Notenboom, korenmolenaar op Mole 't Lam in Woudsend. Hij heeft een uitgesproken mening over hoe molenaars moeten omgaan met hun molen: 'Hou je bij je vak, doe je ding, zorg dat de molen authentiek blijft. Pas de molen niet aan aan het publiek, het publiek past zich maar aan aan de molen. Dan blijft het ook altijd interessant voor hen.'

Cees Notenboom vormt met 't Lam een hechte twee-eenheid. Die band ontstaat eigenlijk al na de eerste kennismaking in 1978 met de stellingkoren- en pelmolen. Bij alles wat er sindsdien met de molen uit 1742 is gebeurd, heeft hij de authenticiteit van het werktuig in zijn achterhoofd gehouden. Zo maalt hij uit principe uitsluitend op de wind. 'Een molen moet doen wat hij aankan', is zijn devies. Van moderniseringen om meer te produceren moet hij niets hebben: 'Er is hier met 't Lam bijna 300 jaar gewerkt. Waarom moet ik dat nu gaan veranderen? Wie ben ik dat ik dat zou mogen doen?' In het gesprek gaat Cees nader in op hoe hij tot die opvatting is gekomen.

Pijnacker

Cees wordt geboren in het Zuid-Hollandse Pijnacker ('De eerste molen die ik in m'n leven gezien heb, was de molen van Nootdorp') en verhuist op 5-jarige leeftijd naar Friesland.

De 14-jarige Cees Notenboom op De Onderneming in Witmarsum.

Cees (rechts) in gesprek met Jan Hofstra (links) en Lourens Sierkstra op de stelling van molen De Onderneming in Witmarsum. Molenaar Sierkstra stimuleerde Cees om aan de molenaarsopleiding te beginnen.

Samen met een vriendje trekt hij erop uit om in de buurt van Kubaard molens te bekijken. Later bouwt hij samen met dat vriendje een spinnenkopmolentje op schaal. Op zijn 14de bezoekt hij voor de eerste keer molen De Onderneming in Witmarsum en daar is hij niet meer weg te slaan. Sierkstra Lourens, de molenaar destijds, stimuleert hem om aan de molenaarsopleiding te beginnen.
In 1978 betreedt hij voor het eerst 't Lam en is meteen onder de indruk. 'Ik vond dat een geweldig sfeervolle molen.' Twee jaar later slaagt hij voor zijn molenaarsexamen en weet dan al dat hij korenmolenaar wil worden. Het toeval wil dat de gemeente Woudsend een molenaar zoekt voor 't Lam, dus dat is snel geregeld.
Hij knapt de molen, waar een groot deel is uit gesloopt, op. Uitgebreid vertelt Cees op welke wijze hij dat heeft gedaan en hoe hij daarbij de authenticiteit van 't Lam in het oog heeft gehouden.

Ervaring

Tegelijkertijd wil hij ervaring opdoen. Er volgt een lange maar leerzame weg. Zo heeft hij veel voetstappen liggen bij molen De Vrijheid in Schiedam en molen De Kat aan de Zaanse Schans.
Als beroepsmolenaar op mole 't Lam gaat hij ook de boer op om klanten te werven. En de zaken gaan naar wens. Begin jaren negentig van de vorige eeuw maakt hij kennis met de biologische voedselwereld. De achtergrond van die "aparte" wereld spreekt Cees erg aan: 'Het past ook bij de molen'. Hij vindt al vrij snel een biologische bakker die zijn meel van biologisch geteeld graan wil afnemen. Het gangbare meel verdwijnt uit beeld. Zijn naamsbekendheid groeit snel in de 'aparte wereld'. Het duurt niet lang of hij levert aan diverse andere biologische bakkers verspreid in het land. 'Op een gegeven ogenblik had ik bakkers in Groningen, Utrecht en Amsterdam.' In 2000 openen Cees en zijn vrouw Marjon een eigen winkel vlak bij de molen waar onder andere de oergranen spelt, kamut, emmer en eenkoorn verkrijgbaar zijn.

Malen op de wind

Al het graan wordt gemalen 'op de molensteen' én praktisch uitsluitend op de wind. Dat laatste is voor Cees eigenlijk een erezaak. 'De molen gebruiken waarvoor die is bedoeld en niet mis-

De opening van de molenwinkel vlak bij de molen op 23 september 2000.

Molen ‘t Lam in Woudsend.

bruiken', stelt hij nadrukkelijk. Daarom kiest hij ook voor kleinschaligheid. De molen moet het werk op windkracht aankunnen.
Hij is wijs geworden door ervaringen uit de periode dat hij zoveel moest malen dat de molen het niet kon behappen en hij bij een boer in de omgeving een motormaalderij opzette. Deze nam de grote partijen voor de rekening. Die maalderij heeft hij inmiddels afgestoten en sindsdien richt hij zich volledig op de molen.

Authenticiteit

Cees heeft een strikte opvatting over authenticiteit. 'De molen is een achterhaald werktuig, dus probeer hem niet te verbeteren. Een molen is een monument. Probeer hem ook zo te behouden. Ik heb de molen in bedrijf zoals hij is. Het bedrijf moet zich aanpassen aan de molen en je moet de molen niet gaan aanpassen aan het bedrijf. Dan kun je beter in moderne gebouwen gaan zitten.'

De molen beléven

Ook over hoe molenaars moeten omgaan met bezoekers op de molen heeft hij een uitgesproken mening. 'Mensen willen een authentieke molen beléven. Je moet molens niet aanpassen aan de - vermeende - wensen van het publiek. Je hebt molenaars, die geven een vangdemonstratie of een demonstratie zeilen voorleggen

Het als kind zelfgebouwde spinnenkopje bij de boerderij in Kubaard. Links op het hek zit Cees' oudste dochter Majella met naast haar een vriendinnetje. Rechts met hond Max staat jongste dochter Janina. Het spinnekopje wordt momenteel opgeknapt en komt binnenkort bij de boerderij van Janina en Olaf in Jirnsum te staan, en gaat daar ook weer malen.

'Binnen het AKG moet het vooral gezellig zijn'

Cees heeft de korenmolenaarscursus gedaan bij het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde. Hij vond dat destijds erg leuk, maar plaatst ook kanttekeningen bij de ontwikkeling van de organisatie: 'In mijn beleving moet het een gezellige club voor korenmolenaars zijn. Ze beschouwen zich nu echter meer als een controleorganisatie, en daar moet je in mijn ogen externe professionele organisaties voor hebben. Binnen het AKG moet het vooral gezellig zijn. Dat je elkaar enthousiast maakt. En dat was de cursus ook. Je kwam, je zat daar met collega's. We hebben stages gelopen en ervaringen met elkaar gedeeld. Dat was hartstikke leuk.'

‘Jongeren houden van opbouwen’

Hoe komt het dat het voor menig molenaar moeilijk is om jonge vrijwilligers op de molen te krijgen? De visie van Cees is duidelijk: ‘Jongeren houden niet van bewaren, die houden van opbouwen. Jij moet dingen opbouwen. Er moet wat te doen zijn. En als je op een molen zit die af is, bij wijze van spreken, en waar de molenaars de molen inspannen, koffie zitten te drinken en wat bezoekers rond te leiden en zo, daar ga je geen jongeren mee trekken.’ Op ’t Lam is hij jarenlang bezig geweest om de molen te perfectioneren en weer in authentieke staat te krijgen. ‘Dan gebeurt er wat. Er is wat op te bouwen. Daar willen jongeren graag aan mee doen.’
Volgens hem gaat dat niet alleen om met de handen te werken. ‘Er zijn andere dingen te doen, problemen die opgelost moeten worden en dingen die moeten worden uitgevonden. Er is altijd wat te ontdekken of wat te doen. Als je jongeren op de molen wil hebben, moet je iets doen, dat ze vooruit kunnen.
En als je daar zit om die molen te bewaren en te houden zoals die is, dan is het van: nou, succes, maar wij doen wel wat anders.’

Cees Notenboom: ‘Bezoekers komen niet op de molen om wat te leren, die willen wat beleven, die willen een authentieke molen meemaken.’

of zo. Dan denk ik van: bezoekers komen niet op de molen om wat te leren, die willen wat beleven, die willen een authentieke molen meemaken.’ Om er nog aan toe te voegen: ‘Wat heel vaak vergeten wordt is dat bezoekers ontvangen op de molen leuk is, maar er zijn altijd meer mensen buiten de molen dan op de molen. Dat geldt voor zelfs de drukst bezochte molens in Nederland. Dus de molen stilzetten om drie mensen in de kap te laten? Er zijn 30 of misschien wel 300 mensen buiten de molen die de molen dan niet meer zien draaien.’ Volgens Cees willen de mensen dát juist zien: draaiende of malende molens.
Kortom, het molenpad dat Cees Notenboom tot nu toe in zijn leven heeft bewandeld is de moeite waard om te volgen. Lees en/of beluister daarom de bijzondere ‘routebeschrijving.’